

Strasburg, dnia 15.2.2022 r.
COM(2022) 60 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Wkład Komisji w europejską obronność

1. Wprowadzenie

W dzisiejszym świecie Unia Europejska stoi w obliczu zwiększonej globalnej niestabilności i tarć geopolitycznych, co potwierdza pierwsza w historii kompleksowa unijna analiza zagrożeń, przeprowadzona w listopadzie 2020 r. w ramach przygotowań do przyszłego Strategicznego kompasu UE. Konflikty i kryzysy w naszym sąsiedztwie i nie tylko mają bezpośredni wpływ na nasze bezpieczeństwo, natomiast społeczeństwa i gospodarki UE są celem wyrafinowanych zagrożeń hybrydowych, w tym zagranicznych cyberataków i kampanii dezinformacyjnych. Tymczasem kryzys klimatyczny i utrata różnorodności biologicznej stwarzają wyzwania dla ogólnego bezpieczeństwa na świecie, a w szczególności dla operacji cywilno-wojskowych.

To, co dzieje się na naszych granicach lądowych, powietrznych i morskich oraz wokół nich, a także w cyberprzestrzeni, wzdłuż ważnych szlaków morskich i w przestrzeni kosmicznej, uwydatnia potrzebę lepszego przygotowania oraz zwiększenia zdolności i odporności. W kontekście przyspieszonego wyścigu technologicznego między Stanami Zjednoczonymi a Chinami Unia Europejska musi dalej budować i zabezpieczać swoją przewagę technologiczną. Ponieważ stosunki geopolityczne ewoluują, a nasze otoczenie się zmienia, Unia również musi ewoluować oraz zintensyfikować i przyspieszyć swoje zbiorowe zdolności do obrony i zabezpieczenia swoich podstawowych wartości i obywateli. **Postęp w dziedzinie europejskiej obronności jest integralną i nieodzowną częścią zabezpieczenia Unii i jej obywateli w nadchodzących latach i dziesięcioleciach.**

Obecne i wcześniejsze wydarzenia przypominają, że Europejczycy muszą ze sobą ściślej współpracować w dziedzinie obrony, aby zapewnić sobie bezpieczeństwo i stać się silniejszym gwarantem bezpieczeństwa dla innych poprzez wykorzystanie wyjątkowo szerokiego zestawu narzędzi Unii. UE jest już zaangażowana w rozwiązywanie licznych otwartych i zamrożonych konfliktów we wschodnim i południowym sąsiedztwie, jak również w różnych regionach Afryki jako naszego sąsiedniego kontynentu. Mająca miejsce ostatnio **koncentracja wojsk rosyjskich wzdłuż wschodniej granicy Ukrainy, na Białorusi i w regionie Morza Czarnego**, a także podejmowane przez Moskwę próby zakłócenia, podzielenia i przededefiniowania architektury bezpieczeństwa w Europie stanowią wyzwanie dla międzynarodowego ładu opartego na zasadach. Sytuacja ta przypomina nam również, że musimy zapewnić wzmocnioną europejską obronność w ścisłym partnerstwie z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO). Gwałtowne zakończenie międzynarodowej misji wojskowej w **Afganistanie** w sierpniu 2021 r. nauczyło nas, że Europa musi być lepiej przygotowana do samodzielnego radzenia sobie ze złożonymi zadaniami stabilizacyjnymi i nagłymi sytuacjami nadzwyczajnymi. Przekonaliśmy się, że brak stabilności może tworzyć warunki sprzyjające dla terroryzmu i przesiedleń ludzi, a także że światowe i regionalne potęgi mogą wykorzystywać takie sytuacje do zdobywania wpływów i dostępu do zasobów. Do złożoności tej sytuacji przyczynia się fakt, że zmiana klimatu z wielokrotnia potencjał konfliktów wewnątrz państw i pomiędzy nimi.

Jednocześnie UE musi zwiększyć własną gotowość, zdolność i odporność, aby lepiej chronić swoich obywateli. **Zagrożenia dla bezpieczeństwa UE mają w coraz większym stopniu charakter nie tylko wojskowy.** UE stoi w obliczu coraz bardziej dotkliwych cyberataków

wymierzonych w podmioty krytyczne, paraliżujących zakłady przemysłowe, sieci energetyczne, administrację miejską i szpitale, podczas gdy zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informację również uderzają w podstawy demokracji. Sponsorowany przez państwo atak hybrydowy reżimu Łukaszenki, instrumentalizujący migrantów do celów politycznych, jest wyraźnym przykładem ewoluującego charakteru kampanii hybrydowych, których celem jest dywersja, wywieranie nacisku i manipulowanie poniżej progu agresji zbrojnej. W odpowiedzi na tę sytuację UE zapewnia pomoc humanitarną, prowadzi działania dyplomatyczne w państwach trzecich i udziela wsparcia państwom członkowskim, a także nałożyła sankcje na osoby odpowiedzialne. W międzyczasie pandemia COVID-19 uwypukliła również potrzebę wzmocnionej odporności, a siły zbrojne zapewniały władzom cywilnym wsparcie w zakresie logistyki i bezpieczeństwa oraz pomoc medyczną na wczesnych etapach rozprzestrzeniania się wirusa w 2020 r. W tym szybko zmieniającym się otoczeniu **Unia Europejska musi dalej zwiększać swoją gotowość, zdolność i odporność, w szczególności poprzez wzmocnienie mechanizmów amortyzacji wstrząsów i stworzenie zestawu narzędzi we wszystkich odpowiednich sektorach.**

Państwa członkowskie podejmują działania, aby w sposób bardziej zdecydowany stawić czoła wszystkim zagrożeniom i wyzwaniom w ramach nowego **Strategicznego kompasu UE na rzecz bezpieczeństwa i obrony** (Strategiczny kompas), który ma zostać przyjęty przez państwa członkowskie w marcu 2022 r. W dokumencie tym zostanie określona wspólna wizja strategiczna na najbliższe dziesięciolecie oraz przedstawiony zostanie sposób, w jaki UE zamierza zwiększyć swoją zdolność do działania i reagowania na różne kryzysy i wyzwania; zabezpieczać swoje interesy i chronić swoich obywateli; inwestować i wprowadzać innowacje w celu wspólnego rozwijania niezbędnych zdolności i technologii oraz zacieśniać partnerstwa oparte na wartościach i interesach UE. Niniejszy komunikat stanowi dalszy wkład Komisji Europejskiej w te prace.

Unia Europejska musi działać już teraz, aby rozwinąć swoje zdolności obronne w obecnej sytuacji, a także przygotować się do działania na przyszłych polach walki, obejmujących nową generację najnowocześniejszych technologii zdolnych do przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z systemów cybernetycznych, hybrydowych, opartych na współpracy w przestrzeni kosmicznej oraz systemów autonomicznych opartych na łączności i sztucznej inteligencji. Jednocześnie ekosystem przemysłowy, tworzony przez sektor obronności wraz z sektorem lotniczym i kosmicznym oraz sektorem bezpieczeństwa, stanowi **ekosystem przemysłowy zaawansowanych technologii**, który jest nie tylko zasadniczym motorem otwartej strategicznej autonomii i suwerenności technologicznej Europy, ale również w znacznym stopniu przyczynia się do wzrostu i innowacji. Oprócz wkładu w bezpieczeństwo obywateli Unii Europejskiej europejski sektor obronny może wesprzeć trwałą **odbudowę gospodarczą** po pandemii oraz podnieść ogólną innowacyjność ekosystemu, który może w znacznym stopniu przyczynić się do zielonej transformacji i wywołać korzystne efekty zewnętrzne dla zastosowań cywilnych.

Osiągnięcie celów jest możliwe tylko poprzez wspólne **rozwijanie, pozyskiwanie i wykorzystywanie sprzętu wojskowego**. UE wprowadziła nowe narzędzia i instrumenty¹ w celu odwrócenia długotrwałej fragmentacji ograniczającej skuteczność europejskiego sektora obronnego i zmniejszającej zdolność UE i jej państw członkowskich do budowania zdolności obronnych nowej generacji, które będą miały decydujące znaczenie dla bezpieczeństwa Europy w przyszłości i jej zdolności do zapewnienia bezpieczeństwa w sąsiedztwie i poza nim.

W szczególności Europejski Fundusz Obronny (EFO)², którego budżet na lata 2021–2027 wynosi blisko 8 mld EUR, już teraz jest czynnikiem zmieniającym zasady tworzenia europejskiego ekosystemu obronnego zdolnego do dostarczania najnowocześniejszych interoperacyjnych technologii obronnych i wyposażenia obronnego, które zwiększą swobodę działania Unii oraz jej suwerenność i konkurencyjność technologiczną.

W tym trudnym kontekście Komisja Europejska będzie nadal ściśle współpracować z Wysokim Przedstawicielem i państwami członkowskimi w celu:

- zapewnienia **skutecznego i ukierunkowanego wdrażania** innowacyjnych instrumentów i inicjatyw, które Unia wprowadziła, takich jak EFO i Plan działania na rzecz mobilności wojskowej, w tym poprzez szereg dodatkowych środków przedstawionych w niniejszym komunikacie;
- wspierania **ściślejszej współpracy w dziedzinie obronności między państwami członkowskimi i między sektorami**, której będą towarzyszyć niezbędne środki finansowe i zwiększone wydatki na współpracę zgodnie z istniejącymi zobowiązaniami, w celu zwiększenia opłacalności, wzmocnienia interoperacyjności, wspierania innowacji oraz poprawy konkurencyjności i odporności przemysłu;
- wzmocnienia naszej zdolności **do reagowania w obliczu poważnych kryzysów**, w tym cyberataków i kampanii hybrydowych, **a także długoterminowych wyzwań i sporów geopolitycznych w strategicznych dziedzinach**, w oparciu o podejście przewidujące zaangażowanie całej administracji rządowej oraz wzmocnienie synergii w zakresie podwójnego zastosowania i synergii cywilno-wojskowych w ramach szerokiego wachlarza realizowanych pod przewodnictwem Komisji polityk, narzędzi i instrumentów;
- utrzymania i wzmocnienia **bliskich stosunków z NATO** zgodnie z podjętymi zobowiązaniami i uzgodnionymi zasadami współpracy UE i NATO na mocy wspólnych deklaracji, jak również z innymi kluczowymi partnerami międzynarodowymi takimi jak Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ) i partnerami dwustronnymi o podobnych poglądach, w tym Stanami Zjednoczonymi, Norwegią³ i Kanadą.

W kontekście stale zmieniającego się otoczenia geopolitycznego i technologicznego, a także w perspektywie zbliżającego się nieformalnego szczytu w Paryżu w dniach 10–11 marca 2022 r.

¹ W tym Europejski Fundusz Obronny, stała współpraca strukturalna (PESCO) oraz skoordynowany roczny przegląd w zakresie obronności (CARD).

² PE/11/2021/INIT.

³ Jako członek Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

w niniejszym komunikacie przedstawiono **konkretne, nowe środki i inicjatywy w wielu krytycznych obszarach** oraz określono kluczowe czynniki sukcesu na drodze do bardziej konkurencyjnego i zharmonizowanego europejskiego rynku obronnego, w tym poprzez:

- **zwiększenie inwestycji w badania naukowe i zdolności w dziedzinie obronności rozwijane w ramach współpracy UE;**
- **wspieranie synergii między badaniami naukowymi i innowacjami w dziedzinie zastosowań cywilnych i obronnych oraz zmniejszanie strategicznych zależności;**
- **zachęcanie do wspólnych zamówień na zdolności obronne rozwijane we współpracy w ramach UE;**
- **wezwanie państw członkowskich do dalszego dążenia do usprawnienia i ujednoczenia praktyk kontroli wywozu, w szczególności w odniesieniu do zdolności obronnych rozwijanych w ramach UE;**
- **wzmocnienie wymiaru bezpieczeństwa i wymiaru obronnego przestrzeni kosmicznej na szczeblu UE;**
- **wzmocnienie odporności Europy m.in. poprzez zwiększenie cyberbezpieczeństwa oraz przeciwdziałanie zagrożeniom cyberbezpieczeństwa i wszelkim innym zagrożeniom hybrydowym, zwiększenie mobilności wojskowej oraz stawienie czoła wyzwaniom związanym ze zmianą klimatu w dziedzinie obronności.**

Za pomocą tych podstawowych elementów składowych oraz korzystając z synergii między polityką wewnętrzną i zewnętrzną, w tym z synergii wspieranych w ramach strategii w zakresie unii bezpieczeństwa z 2020 r., Komisja będzie nadal aktywnie uczestniczyć w nadchodzących latach w procesie budowania **Europejskiej Unii Obrony** za pomocą ukierunkowanych inicjatyw i projektów oraz przy wykorzystaniu pełnego spektrum narzędzi, jakimi dysponuje, w celu dalszego przeciwdziałania szybko zmieniającym się wieloaspektowym zagrożeniom, przed którymi stoi UE.

2. Zwiększenie inwestycji w badania naukowe i zdolności w dziedzinie obronności rozwijane w ramach współpracy UE

EFO jest **ambitnym, zrównoważonym i inkluzywnym programem**, który zapewnia silne zaangażowanie państw członkowskich, tak aby finansowane projekty spełniały potrzeby operacyjne sił zbrojnych, torując drogę do produkcji i zamówień. **Kryteria kwalifikowalności** Funduszu utrzymują otwarty rynek, a jednocześnie wzmacniają konkurencyjność europejskiego przemysłu obronnego i chronią bezpieczeństwo i interesy strategiczne UE.

Do końca 2022 r. Komisja Europejska zainwestuje 1,9 mld EUR w projekty w zakresie badań naukowych i rozwoju zdolności w dziedzinie obronności, które będą stanowiły odpowiedź na potrzeby państw członkowskich w zakresie zdolności. Pozwoli to **uruchomić kluczowe, zakrojone na szeroką skalę, wspólne projekty w zakresie rozwoju zdolności**, eliminujące krytyczne braki, a jednocześnie **pobudzi innowacje w dziedzinie obronności**, w tym w szczególności obszarach niszowych. Fundusz obejmuje mniejsze projekty i otwarte zaproszenia do składania wniosków, które zwiększają poziom uczestnictwa transgranicznych przedsiębiorstw typu start-up oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), przy czym do 8 % budżetu

na 2021 r. przeznaczono na finansowanie przełomowych technologii obronnych, a około 6 % na otwarte zaproszenia do składania wniosków dla MŚP. Stanowią one 48 % z 1 100 podmiotów, które złożyły wnioski, i odpowiadają 20 % całkowitego zapotrzebowania na środki finansowe⁴ w ramach zaproszeń dotyczących EFO na 2021 r.⁵ Komisja będzie nadal wspierać udział MŚP w całej UE, w tym poprzez zachęcanie do włączania najbardziej innowacyjnych i konkurencyjnych przedsiębiorstw do łańcuchów dostaw.

Już w ramach pierwszych zaproszeń do składania wniosków opublikowanych w **2021 r. planuje się przeznaczyć około 700 mln EUR na projekty dotyczące dużych i złożonych platform i systemów obronnych**, takich jak systemy myśliwców nowej generacji, flota pojazdów naziemnych, wielozadaniowe i modułowe pełnomorskie jednostki patrolowe oraz systemy obrony przed rakietowymi pociskami balistycznymi.

Również w ramach programu poprzedzającego EFO⁶ **dwa duże projekty w zakresie rozwoju zdolności o dużym znaczeniu strategicznym otrzymały łączną dotację w wysokości około 140 mln EUR**. Europejskie zdalnie kierowane systemy powietrzne o długiej autonomności działania, działające na średniej wysokości (MALE RPAS) wspierają rozwój technologii bezzałogowych statków powietrznych o dużej wytrzymałości, działających na średniej wysokości. Systemy te przyczyniają się do budowania suwerenności technologicznej w zakresie bezzałogowych statków powietrznych, które stanowią kluczowy zasób sił zbrojnych państw członkowskich. Europejskie bezpieczne radiostacje programowalne (ESSOR) zwiększą interoperacyjność poprzez ustanowienie normalizacji europejskiej na potrzeby bezpiecznych technologii łączności w dziedzinie obronności. Inne znaczące finansowane projekty są ukierunkowane między innymi na systemy dowodzenia i kontroli, podejmowanie decyzji z wykorzystaniem sztucznej inteligencji, wspólne zdolności zwalczania zagrożeń, cyberobronę lub obserwację z przestrzeni kosmicznej.

Rozwijanie zdolności obronnych jest procesem długoterminowym, który wymaga skoordynowanego i odpowiednio wczesnego planowania. **Strategiczne ukierunkowanie EFO zapewniają priorytety w zakresie zdolności obronnych uzgodnione wspólnie przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (WPBiO)**, a w szczególności w kontekście planu rozwoju zdolności (CDP) oraz zgodnie z innymi inicjatywami UE związanymi z obronnością, takimi jak skoordynowany roczny przegląd w zakresie obronności (CARD) i stała współpraca strukturalna (PESCO).

Ponadto, aby zapewnić przejrzystość i przewidywalność, zwłaszcza w kontekście planowania krajowych budżetów na obronę, Komisja przygotowała **orientacyjną i elastyczną wieloletnią perspektywę** na cztery kolejne lata, która będzie poddawana corocznemu przeglądowi w kontekście zachodzących zmian. Perspektywa ta zapewnia spójność wspólnych projektów w zakresie zdolności obronnych oraz jednolitość programów prac w całym okresie

⁴ Z uwzględnieniem podwykonawców.

⁵ W ramach programu poprzedzającego EFO, tj. Europejskiego programu rozwoju przemysłu obronnego (EDIDP), w 2020 r., dla którego dostępne są wyniki, MŚP stanowiły 35 % podmiotów i skorzystały z 30 % całkowitego finansowania 26 projektów, przed uwzględnieniem udziału podwykonawców, którymi często są MŚP.

⁶ Europejski program rozwoju przemysłu obronnego (EDIDP).

funkcjonowania EFO, gwarantując jednocześnie przejrzystość i przewidywalność w tym zakresie. W tym kontekście Komisja i państwa członkowskie będą nadal wzmacniać wieloletnią perspektywę, **uwzględniając kluczowe zdolności i czynniki warunkujące potencjał sił, określone jako priorytety przez państwa członkowskie po przyjęciu Strategicznego kompasu.**

EFO, dzięki efektowi stymulującemu, będzie nadal torował drogę ukierunkowanym inwestycjom w dziedzinie obronności, które wspierają europejską bazę technologiczno-przemysłową sektora obronnego (EDTIB) i odpowiadają priorytetom wspólnie uzgodnionym przez państwa członkowskie w ramach UE. Aby lepiej wspierać rozwój dużych projektów w zakresie zdolności obronnych, w kontekście przeglądu śródkresowego EFO należy ocenić możliwość wprowadzenia wieloletnich programów prac. Równie ważne jest **zapewnienie spójności innych polityk horyzontalnych**, takich jak inicjatywy w zakresie zrównoważonego finansowania, **z działaniami Unii Europejskiej zmierzającymi do ułatwienia europejskiemu przemysłowi obronnemu wystarczającego dostępu do finansowania i inwestycji.**

W celu dalszego zacieśniania współpracy w ramach EFO, jak również integracji wewnętrznego rynku obronnego, Komisja będzie również nadal współpracować z państwami członkowskimi, aby wykorzystać możliwości oferowane przez dyrektywę 2009/43/WE⁷ w sprawie uproszczenia warunków transferów produktów związanych z obronnością w dążeniu do ułatwienia transferów związanych z projektami współpracy finansowanymi przez UE. Poprzez doradztwo w zakresie przepisów i procedur przewidzianych w dyrektywie 2009/43/WE oraz działania na rzecz osiągnięcia konsensusu wśród państw członkowskich Komisja będzie dążyć do uproszczenia transferu produktów związanych z obronnością na rynku wewnętrznym, a w szczególności w ramach finansowanych przez UE projektów współpracy, oraz do ułatwienia wymiany najlepszych praktyk.

Zwiększenie koordynacji, ukierunkowania i poziomu wspólnych inwestycji w dziedzinie obronności ma zasadnicze znaczenie dla poprawy ogólnej efektywności wydatków na obronę w UE, przy jednoczesnym uwzględnieniu istniejących zobowiązań, takich jak te podjęte w kontekście PESCO, do regularnego zwiększania budżetów na obronę. Wspólne zapewnienie strategicznych zdolności obronnych można osiągnąć jedynie poprzez skoordynowane planowanie, jak również unijne i krajowe inwestycje publiczne ukierunkowane na wspólne priorytety w zakresie badań i rozwoju w dziedzinie obronności.

W tym kontekście Komisja **opracuje również dalsze zachęty w celu wspierania wspólnych inwestycji państw członkowskich w strategiczne zdolności obronne, w szczególności jeśli są one rozwijane lub zamawiane na zasadzie współpracy w ramach Unii Europejskiej.** W rocznym sprawozdaniu dotyczącym jednolitego rynku, zwykle publikowanym w powiązaniu z jesiennym pakietem europejskiego semestru, Komisja uwzględni rozdział zawierający uwagi na temat zmian, barier i możliwości związanych z **wielonarodowymi projektami w zakresie zdolności obronnych.** W tym kontekście Komisja mogłaby również

⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/43/WE z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie uproszczenia warunków transferów produktów związanych z obronnością we Wspólnocie.

rozważyć, w jaki sposób zwiększyć wspólne starania na rzecz zabezpieczenia i koordynacji środków w ramach współfinansowania państw członkowskich przekazywanych za pośrednictwem EFO w celu zapewnienia większych korzyści.

Dalsze działania

- W ramach EFO Komisja będzie nadal aktywnie zachęcać państwa członkowskie do dalszego określania priorytetów i czynników warunkujących potencjał sił w zakresie strategicznych zdolności obronnych po przyjęciu Strategicznego kompasu poprzez zmieniony plan rozwoju zdolności i wyniki skoordynowanego rocznego przeglądu w zakresie obronności. Przyczyni się to do dostosowania procesu planowania obronnego i wspólnych wydatków w celu wspierania ich rozwoju.
- Komisja opracuje dalsze dodatkowe zachęty, aby wspierać wspólne inwestycje państw członkowskich w strategiczne zdolności obronne, a zwłaszcza te, które mają być rozwijane lub wspólnie zamawiane na zasadzie współpracy w ramach Unii Europejskiej, oraz będzie przekazywać informacje na temat zmian, barier i możliwości związanych z wielonarodowymi projektami w zakresie zdolności obronnych w rocznym sprawozdaniu dotyczącym jednolitego rynku.
- W 2022 r. Komisja będzie nadal prowadzić współpracę z państwami członkowskimi w celu dalszego ułatwiania transferu produktów obronnych finansowanych przez UE w ramach rynku wewnętrznego, w szczególności poprzez wspieranie pełnego wykorzystania możliwości oferowanych przez dyrektywę 2009/43/WE.

3. Wspieranie synergii między badaniami naukowymi i innowacjami w dziedzinie zastosowań cywilnych i obronnych oraz zmniejszanie strategicznych zależności

W Planie działania w zakresie technologii krytycznych dla bezpieczeństwa i obronności, który został przyjęty wraz z niniejszym komunikatem⁸, Komisja określiła drogę do pobudzenia badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji oraz zmniejszenia strategicznych zależności UE w zakresie technologii krytycznych i łańcuchów wartości dla bezpieczeństwa i obronności.

W oparciu o komunikat „Aktualizacja nowej strategii przemysłowej z 2020 r. tworzenie silniejszego jednolitego rynku sprzyjającego odbudowie Europy”⁹ oraz Plan działania na rzecz synergii między przemysłem cywilnym, obronnym i kosmicznym¹⁰ proponuje się w nim dalsze działania dla UE i państw członkowskich polegające na:

- określeniu technologii o krytycznym znaczeniu z punktu widzenia bezpieczeństwa i obronności UE;

⁸ COM(2022) 61 final.

⁹ COM(2021) 350 final.

¹⁰ COM(2021) 70 final.

- wspieraniu od początku strategicznego i skoordynowanego wspólnego podejścia UE do tych krytycznych technologii poprzez wykorzystanie programów w zakresie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji;
- zmniejszeniu strategicznych zależności.

Wymaga to większej świadomości krytycznego znaczenia niektórych technologii, takich jak półprzewodniki, dla sektorów bezpieczeństwa i obrony, lepszego określenia powiązanych strategicznych zależności oraz możliwych środków łagodzących, przy uwzględnieniu różnorodności źródeł i perspektywy narażenia na szkodę lub uniemożliwienia operacyjnego wykorzystania technologii¹¹. Obserwatorium technologii krytycznych¹² („obserwatorium”) ustanowi specjalny mechanizm służący do identyfikowania takich ocen w oparciu o wkład państw członkowskich i przemysłu. Ustalenia obserwatorium będą miały zasadnicze znaczenie dla pobudzenia unijnych badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji w zakresie tych technologii w ramach wspólnego skoordynowanego podejścia UE. Prace te uzupełniają szersze starania na rzecz bezpieczeństwa dostaw kluczowych towarów do zastosowania cywilnego w dziedzinach takich jak zdrowie i energia¹³.

Komisja opracuje również **podejście zachęcające do uwzględniania podwójnego zastosowania na potrzeby badań naukowych i innowacji na szczeblu UE** oraz wdroży system innowacji w dziedzinie obronności w celu wspierania innowacji i przedsiębiorczości w zakresie technologii krytycznych w ścisłej koordynacji z ośrodkiem innowacji w dziedzinie obronności, który ma zostać utworzony przez Europejską Agencję Obrony (EDA).

Ponadto w celu zmniejszenia strategicznych zależności Komisja będzie nadal prowadzić systematyczną ocenę kwestii dotyczących bezpieczeństwa i obrony podczas wdrażania i przeglądu istniejących – lub opracowywania nowych – instrumentów UE.

4. Zachęcanie do wspólnych zamówień na zdolności obronne rozwijane we współpracy w ramach UE

Wspólne zamówienia państw członkowskich na europejskie zdolności obronne znacznie zwiększają interoperacyjność europejskich krajowych sił zbrojnych i wspierają konkurencyjność EDTIB, w szczególności dzięki większym korzyściom skali.

Państwa członkowskie nie osiągnęły jednak jeszcze dawno ustalonego wspólnego punktu odniesienia w zakresie realizowanych na zasadzie współpracy europejskich zamówień na

¹¹ W odniesieniu do półprzewodników zob. dokument towarzyszący niniejszemu komunikatowi „Plan działania w zakresie technologii krytycznych dla bezpieczeństwa i obronności”, pkt 2.2, oraz komunikat Komisji „Akt w sprawie czipów dla Europy”, COM(2022) 45 final.

¹² We współpracy z odpowiednimi służbami Komisji oraz z Europejską Agencją Obrony.

¹³ Zgodnie z wnioskami Komisji COM(2021) 577 z 16.9.2021 r. w sprawie ram środków służących zapewnieniu zaopatrzenia w medyczne środki przeciwdziałania mające znaczenie w sytuacjach kryzysowych w przypadku stanu zagrożenia zdrowia publicznego, COM(2021) 660 z 13.10.2021 r. w sprawie reakcji na rosnące ceny energii oraz COM(2021) 350 w sprawie aktualizacji nowej strategii przemysłowej.

wyposażenie¹⁴ – 35 % całkowitych wydatków na wyposażenie obronne – który potwierdziły w ramach PESCO¹⁵. Według Europejskiej Agencji Obrony w 2020 r. państwa członkowskie¹⁶ wydały około 37 mld EUR na wydatki związane z zamówieniami na wyposażenie obronne (tj. zamówieniami na nowe wyposażenie obronne). Z tej kwoty tylko około 11 % (około 4,1 mld EUR)¹⁷ przeznaczono na wydatki na realizowane na zasadzie współpracy europejskie zamówienia na wyposażenie obronne (tj. na zamówienia na nowe wyposażenie wojskowe realizowane we współpracy z innymi państwami członkowskimi). Oznacza to, że większość wydatków państw członkowskich na zamówienia na wyposażenie obronne (około 89 %) została dokonana na poziomie krajowym lub we współpracy z państwami trzecimi.

Rok 2020 nie jest wyjątkiem, a nawet można uznać, że wpisuje się w tendencję, która w ostatnich latach uległa pogorszeniu. W istocie odsetek realizowanych na zasadzie współpracy europejskich zamówień na wyposażenie obronne stale maleje od 2016 r., a wartość z 2020 r. jest najniższa od momentu rozpoczęcia gromadzenia takich danych (2005 r.).

Dwa instrumenty UE już torują drogę do wspólnych zamówień. Rozporządzenie w sprawie EFO zawiera wymóg, aby państwa członkowskie zamierzały zamówić końcowy produkt lub wykorzystać technologię w skoordynowany sposób, co stanowi kryterium kwalifikowalności dotyczące działań rozwojowych. **Dyrektywa 2009/81/WE w sprawie zamówień publicznych w dziedzinie obronności** przewiduje specjalne wyłączenie z przepisów dotyczących zamówień publicznych dla projektów współpracy opartych na badaniach i rozwoju¹⁸. Wyłączenie to ma zastosowanie również do etapów cyklu życia po zakończeniu prac w zakresie badań i rozwoju, jeżeli zamówienia publiczne udzielane są w ramach tego samego projektu współpracy. W 2019 r. Komisja opublikowała zawiadomienie¹⁹ zawierające wytyczne dotyczące różnych możliwości w zakresie realizowanych na zasadzie współpracy zamówień wynikających ze wspomnianej dyrektywy. Państwa członkowskie będą mogły uzyskać dalsze wsparcie, w szczególności za pośrednictwem grupy ekspertów ds. zamówień publicznych w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa.

Komisja dąży do dalszego **zachęcania państw członkowskich do realizowania wspólnych zamówień na europejskie zdolności obronne**, w tym w odniesieniu do eksploatacji i konserwacji. Istnieje jednak kilka praktycznych przeszkód finansowych i podatkowych, które należy w tym celu pokonać.

Komisja zbada możliwość zastosowania ewentualnego **zwolnienia z podatku od wartości dodanej (VAT), aby wesprzeć wspólne zamówienia i współwłasność zdolności obronnych, które są rozwijane na zasadzie współpracy w ramach UE.** Państwa członkowskie będą mogły

¹⁴ W listopadzie 2007 r. ministerialna Rada Sterująca EDA zatwierdziła cztery wspólne punkty odniesienia dla inwestycji, w tym 35 % całkowitych wydatków na wyposażenie w ramach realizowanych na zasadzie współpracy europejskich zamówień na wyposażenie.

¹⁵ [EUR-Lex-32021H1117\(01\) - PL - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

¹⁶ Oprócz DK.

¹⁷ Na podstawie danych dostarczonych przez jedenaście państw członkowskich.

¹⁸ Art. 13 dyrektywy 2009/81/WE.

¹⁹ 2019/C 157/01.

wykorzystywać te zdolności na potrzeby misji i operacji prowadzonych w ramach WPBiO²⁰ lub w kontekście działań ONZ, NATO i krajowych. Taki środek mógłby w szczególności przynieść korzyści w zakresie zdolności rozwijanych na zasadzie współpracy w ramach UE (EFO lub PESCO lub w ramach EDA). W tym kontekście można by rozważyć ustanowienie ram prawnych wzorowanych na konsorcjum na rzecz europejskiej infrastruktury badawczej²¹, które korzystałoby ze zwolnienia z VAT od wyposażenia kupowanego i posiadanego przez konsorcja państw członkowskich.

Podobnie, w oparciu o wnioski wyciągnięte z okresowej oceny EFO, Komisja rozważy wzmocnienie obecnego **systemu premii w ramach EFO, aby zapewnić zachętę finansową**, pod warunkiem że **państwa członkowskie zobowiążą się do wspólnego nabywania lub posiadania rozwijanych zdolności obronnych**²². Stanowiłoby to silniejszą zachętę do zapewnienia kontynuacji współpracy po zakończeniu etapów badań i rozwoju, do etapu zakupów, a także eksploatacji i konserwacji.

Ponadto, opierając się na pracach grupy ekspertów ds. zestawu narzędzi finansowych, **nowe rozwiązania finansowe** mogłyby doprowadzić do większego wykorzystania przez państwa członkowskie istniejących już podmiotów realizujących wspólne zamówienia, takich jak EDA lub Organizacja do spraw Współpracy w Zakresie Uzbrojenia (OCCAR – Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement). W szczególności Komisja oceni, czy przepisy rozporządzenia w sprawie EFO, takie jak te dotyczące przedkomercyjnych zamówień publicznych²³, mogą przewidywać wsparcie finansowe dla instytucji zamawiających i podmiotów realizujących wspólne zamówienia w celu dalszej koordynacji ich procedur udzielania zamówień, w tym poprzez pokrycie kosztów administracyjnych/transakcyjnych związanych ze wspólnymi zamówieniami na usługi badawcze i rozwojowe w dziedzinie obronności.

Dalsze działania

- Do początku 2023 r. Komisja przedstawi wniosek, który umożliwi zastosowanie **zwolnienia z VAT** w celu wsparcia wspólnych zamówień i współwłasności zdolności obronnych rozwijanych na zasadzie współpracy w ramach UE, przy jednoczesnym zapewnieniu zgodności z zasadami Światowej Organizacji Handlu.
- Do połowy 2023 r. Komisja wykorzysta prace grupy ekspertów ds. zestawu narzędzi finansowych w celu zaproponowania **nowych rozwiązań finansowych** ułatwiających państwom członkowskim realizowanie wspólnych zamówień na strategiczne zdolności

²⁰ Zgodnie z koncepcją sił wielonarodowych przewidzianych w art. 42 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej.

²¹ Konsorcjum na rzecz europejskiej infrastruktury badawczej (ERIC) jest szczególną formą prawną ułatwiającą tworzenie i działanie infrastruktur badawczych o znaczeniu europejskim.

²² Poza kryterium kwalifikowalności określonym w art. 21 ust. 3 lit. a) rozporządzenia w sprawie EFO, w którym zawarto wymóg, aby państwa zamierzały zamówić końcowy produkt lub wykorzystać technologię w skoordynowany sposób.

²³ Art. 17 rozporządzenia w sprawie EFO.

obronne UE w oparciu o już dostępną wiedzę fachową.

- Po przeprowadzeniu okresowej oceny EFO²⁴ Komisja przeanalizuje możliwość zmiany art. 13 rozporządzenia 2021/697 ustanawiającego Europejski Fundusz Obronny w celu wzmocnienia **systemu premii w ramach EFO, w przypadku gdy państwa członkowskie zobowiążą się do wspólnego nabywania lub posiadania rozwijanych zdolności obronnych.**

5. Wezwanie państw członkowskich do dalszego dążenia do usprawnienia i ujednolicenia praktyk kontroli wywozu

Chociaż to państwa członkowskie są odpowiedzialne za wydawanie zezwoleń na wywóz sprzętu wojskowego, dokonują one oceny swoich decyzji na podstawie wspólnego stanowiska Rady²⁵, w którym określono wspólne kryteria dotyczące kontroli wywozu technologii wojskowych i sprzętu wojskowego. Ustanawia ono również mechanizmy powiadomień o odmowie i konsultacji w celu zwiększenia współdziałania w stosowaniu ich polityk w zakresie wywozu produktów związanych z obronnością.

Ponieważ jednak wspólne rozwijanie zdolności obronnych będzie stopniowo stawało się w UE normą, a nie wyjątkiem, **państwa członkowskie odniosą korzyści ze zwiększonej wymiany najlepszych praktyk, co stopniowo doprowadzi do bardziej zbieżnego podejścia do kontroli wywozu broni.** Opierając się na dotychczasowych osiągnięciach i uznając, że wywóz jest kluczowym czynnikiem sukcesu w przypadku modelu biznesowego europejskiego przemysłu obronnego, Komisja popiera dążenie państw członkowskich do stopniowego usprawniania i dalszego ujednolicania praktyk w zakresie kontroli wywozu broni, zwłaszcza w odniesieniu do tych zdolności obronnych, które państwa te rozwijają wspólnie, w szczególności w ramach EFO.

W tym kontekście **Komisja z zadowoleniem przyjmuje rozpoczętą w Radzie refleksję²⁶** na temat wywozu zdolności, które zostały rozwinięte w ramach UE, i zachęca państwa członkowskie do kontynuowania tych dyskusji w celu ułatwienia procedur kontroli wywozu takich produktów. Proces ten mógłby również opierać się na doświadczeniach z dwustronnych i wielostronnych porozumień między państwami członkowskimi w zakresie wspólnie rozwijanych zdolności.

Aby nie utrudniać współpracy, prace te powinny ułatwić określenie jasnych i łatwych do wdrożenia procedur. Należy określić skuteczne środki kontroli wywozu w celu zapewnienia odpowiedniego dostępu do rynków międzynarodowych na konkurencyjnych warunkach dla produktów finansowanych w ramach EFO, przy jednoczesnym zachowaniu suwerennych decyzji państw członkowskich, z pełnym poszanowaniem ich odpowiednich zobowiązań prawnych oraz z uwzględnieniem ich interesów bezpieczeństwa narodowego. Aby zachować atrakcyjność

²⁴ Ocenę okresową należy przeprowadzić nie później niż cztery lata (2025 r.) po rozpoczęciu okresu realizacji EFO zgodnie z art. 29 rozporządzenia ustanawiającego EFO.

²⁵ Wspólne stanowisko Rady 2008/944/WPZiB.

²⁶ W ramach Podgrupy ds. Wywozu Broni Konwencjonalnej (COARM) Grupy Roboczej ds. Nieprolifracji i Wywozu Broni.

wspólnych projektów w zakresie zdolności obronnych, **Komisja zachęca państwa członkowskie do wypracowania podejścia, zgodnie z którym zasadniczo nie ograniczałyby one sobie nawzajem możliwości wywozu wyposażenia wojskowego i technologii wojskowych opracowanych w ramach współpracy do państw trzecich.** Takie podejście mogłoby mieć zastosowanie do planowanego wywozu wyposażenia lub technologii, w których skład wchodziłyby komponenty z innego państwa członkowskiego, po przekroczeniu pewnego progu *de minimis*.

Dalsze działania

- Komisja zachęca państwa członkowskie do zbadania sposobów usprawnienia i stopniowego dalszego ujednoczenia ich praktyk w zakresie kontroli wywozu broni, w szczególności w odniesieniu do tych zdolności obronnych, które są rozwijane wspólnie, zwłaszcza w ramach UE, zapewniając w ten sposób odpowiedni dostęp do rynków międzynarodowych na zasadach konkurencyjności dla produktów finansowanych z EFO bez uszczerbku dla suwerennych decyzji państw członkowskich.

6. Wzmocnienie wymiaru obronnego przestrzeni kosmicznej na szczeblu UE

Przestrzeń kosmiczna jest obszarem strategicznym z punktu widzenia **swobody działania i bezpieczeństwa UE**. Jednocześnie jest to obszar coraz bardziej przeciążony i sporny, na którym można zaobserwować rosnącą rywalizację o władzę.

Istnieje pilna potrzeba stawienia czoła tym wyzwaniom. Nowa unijna strategia kosmiczna na rzecz bezpieczeństwa i obrony, analizowana obecnie przez państwa członkowskie w kontekście Strategicznego kompasu, powinna zapewnić wsparcie przy budowaniu wspólnego rozumienia ryzyka i zagrożeń związanych z przestrzenią kosmiczną, przyczynić się do opracowania odpowiednich rozwiązań umożliwiających lepsze i szybsze reagowanie na sytuacje kryzysowe, wzmocnić odporność UE i umożliwić pełne wykorzystanie korzyści i możliwości związanych z dziedzina przestrzeni kosmicznej. Bez uszczerbku dla treści przyszłej wspólnej strategii analizowane będą następujące działania:

Po pierwsze należy dalej chronić aktywa kosmiczne UE²⁷ w celu zwiększenia odporności UE w przestrzeni kosmicznej i z przestrzeni kosmicznej.

We wspólnym komunikacie w sprawie **zarządzania ruchem w przestrzeni kosmicznej (STM)**²⁸ Komisja i Wysoki Przedstawiciel przedstawili konkretne wytyczne dotyczące sposobu zwiększenia ochrony aktywów kosmicznych UE i propagowania bardziej zrównoważonego wykorzystania przestrzeni kosmicznej. W szczególności Komisja wzmocni swoje aktywa **obserwacji obiektów kosmicznych** poprzez rozszerzenie usług w zakresie **obserwacji**

²⁷ Unijny program kosmiczny składa się z czterech elementów: systemów Galileo/EGNOS oferujących usługi pozycjonowania, nawigacji i synchronizacji czasu, systemu Copernicus w zakresie obserwacji Ziemi, systemu GOVSATCOM umożliwiającego bezpieczną rządową łączność satelitarną oraz podejścia SSA na potrzeby świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej.

²⁸ JOIN(2022) 4 final.

i śledzenia obiektów kosmicznych oraz rozwój powiązanych technologii, takich jak automatyczne zapobieganie kolizjom lub sztuczna inteligencja.

Komisja będzie również dalej wspierać rozwój projektów związanych ze **świadomością sytuacyjną w przestrzeni kosmicznej (SSA) i zdolnościami w zakresie wczesnego ostrzegania na potrzeby obronności**. Projekty te przyczynią się do stworzenia zaawansowanych zdolności w zakresie dowodzenia i kontroli w przestrzeni kosmicznej (SC2), ulepszonych czujników SSA oraz systemu wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami związanymi z raketowymi pociskami balistycznymi i nowymi zagrożeniami hipersonicznymi²⁹.

Po drugie Komisja, we współpracy z Wysokim Przedstawicielem, **wzmocni wymiar bezpieczeństwa i obrony w ramach istniejącej i planowanej infrastruktury kosmicznej UE**.

Galileo – usługa publiczna o regulowanym dostępie (PRS)³⁰ – oferuje usługi nawigacji zarezerwowane dla użytkowników upoważnionych przez władze publiczne do newralgicznych zastosowań. Zastosowania te wymagają wysokiego poziomu ciągłości usług świadczonych z wykorzystaniem silnych, zaszyfrowanych sygnałów, zwłaszcza w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony. PRS została opracowana, aby oferować nieograniczone i nieprzerwane usługi na całym świecie. Jest to wyraźny dowód na to, że wspólna infrastruktura pod kontrolą cywilną może zaspokoić potrzeby w zakresie obrony i bezpieczeństwa.

Wniosek dotyczący rozporządzenia ustanawiającego **Unijny program na rzecz bezpiecznej łączności** na lata 2022–2027³¹, przyjęty wraz z niniejszym komunikatem w ramach pakietu dotyczącego przestrzeni kosmicznej, przyczyni się do zwiększenia odporności UE w zakresie łączności dzięki bezpiecznej łączności rządowej. Będzie on od samego początku uwzględniał wymogi związane z obronnością w zakresie odporności, a układ na niskiej orbicie okołoziemskiej zapewni możliwość umieszczenia na pokładzie ładunków użytkowych, które przyczynią się do realizacji innych elementów programu kosmicznego UE. System ten będzie opierał się na rządowej łączności satelitarnej (GOVSATCOM) i na synergii z Europejskim Funduszem Obronnym.

Rozwój programu Copernicus powinien również w możliwym zakresie uwzględniać wymogi związane z obronnością, ze szczególnym ukierunkowaniem na wymagane poziomy bezpieczeństwa i wydajności, a jego podstawę powinno stanowić odpowiednie zarządzanie oparte na zaufaniu.

Aby wspierać rozwój wymiaru obronnego istniejącej i przyszłej infrastruktury kosmicznej UE, Komisja będzie wspomagać rozwój **zdolności obronnych w przestrzeni kosmicznej za pośrednictwem EFO**. Dotychczas na finansowanie działań związanych z przestrzenią kosmiczną w ramach EFO i programów go poprzedzających przeznaczono około 130 mln EUR.

²⁹ Projekty te są wspierane w ramach EFO i programów go poprzedzających.

³⁰ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1104/2011/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie warunków dostępu do usługi publicznej o regulowanym dostępie oferowanej przez globalny system nawigacji satelitarnej utworzony w ramach programu Galileo, Dz.U. L 287 z 4.11.2011.

³¹ COM(2022) 57 final.

Ponieważ Komisja wspiera rozwój platform współpracy na potrzeby przyszłych wyzwań w dziedzinie obronności, dąży ona również do poprawy ich funkcjonowania poprzez jak najlepsze wykorzystanie istniejących i przyszłych europejskich aktywów kosmicznych. Na przykład **projekt „Galileo na rzecz obronności UE” (GEODE)** jest współfinansowany kwotą 44 mln EUR³² i ma na celu opracowanie znormalizowanych europejskich wojskowych odbiorników nawigacyjnych kompatybilnych z PRS Galileo. Ponad 22 mln EUR zostanie również zainwestowane w celu ulepszenia czujników oraz dowodzenia i kontroli (C2) na potrzeby unijnej wojskowej świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej oraz w celu rozwijania satelitarnej zdolności wczesnego ostrzegania.

W ramach programu prac EFO na 2021 r. Fundusz przeznaczy 50 mln EUR zarówno na nadzór nad **działaniami wojennymi w zakresie nawigacji kosmicznej i naziemnej (NAVWAR)**, jak i na europejskie **technologie odpornej na zakłócenia łączności satelitarnej**.

Po trzecie Komisja będzie dążyć do zmniejszenia powiązanych strategicznych zależności UE od technologii krytycznych, np. w dziedzinie czipów, technologii kwantowych i sztucznej inteligencji. Aby to osiągnąć, Komisja zmaksymalizuje synergie z inicjatywami dotyczącymi przestrzeni kosmicznej realizowanymi w ramach istniejących instrumentów kierowanych przez Komisję (w tym EFO, „Horyzont Europa”³³, program kosmiczny, Europejska Rada ds. Innowacji i InvestEU) oraz będzie korzystała z obserwatorium technologii krytycznych. Komisja wzmocni również **odporność powiązanych europejskich łańcuchów dostaw**, aby zapewnić integralność, bezpieczeństwo i funkcjonowanie infrastruktury kosmicznej.

Po czwarte Komisja, we współpracy z Wysokim Przedstawicielem, zgodnie z ich odpowiednimi uprawnieniami, wdroży rozszerzenie obecnego mechanizmu reagowania na zagrożenia wykorzystującego Galileo³⁴ w celu włączenia do niego systemów i usług w ramach innych komponentów unijnego programu kosmicznego. Przyczyni się to do dalszego wzmocnienia zarządzania bezpieczeństwem infrastruktury kosmicznej UE w celu zapewnienia lepszej reakcji na zagrożenia i będzie sprzyjać wdrażaniu odpowiednich procedur zarządzania przez właściwe podmioty. Wspomniane systemy i usługi przyczynią się również do poprawy świadomości sytuacyjnej na poziomie UE poprzez lepsze wykorzystywanie danych satelitarnych w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i systematycznej współpracy między odpowiednimi agencjami/organami obsługującymi infrastrukturę UE.

Komisja i Wysoki Przedstawiciel będą również wspierać działania państw członkowskich na rzecz dalszego zwiększania wzajemnej pomocy i mechanizmów reagowania kryzysowego,

³² W ramach Europejskiego programu rozwoju przemysłu obronnego (EDIDP).

³³ Termin „Horyzont Europa” stosowany w niniejszym dokumencie odnosi się do programu szczegółowego służącego wdrażaniu programu „Horyzont Europa” oraz Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii; działania podejmowane w ramach tych programów koncentrują się wyłącznie na zastosowaniach cywilnych.

³⁴ Zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2021/696 ustanawiającym Unijny program kosmiczny oraz decyzją Rady (WPZiB) 2021/698 z dnia 30 kwietnia 2021 r. w sprawie bezpieczeństwa systemów i usług wdrażanych, udostępnianych i użytkowanych w ramach Unijnego programu kosmicznego, które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo Unii.

w tym poprzez ćwiczenia oraz zwiększanie gotowości na zagrożenia, wzmacnianie interoperacyjności i wspieranie wspólnej kultury strategicznej.

Dalsze działania

- Po przyjęciu Strategicznego kompasu Komisja i Wysoki Przedstawiciel zaproponują wspólną strategię kosmiczną UE na rzecz bezpieczeństwa i obrony.
- Do końca 2022 r. Komisja przeanalizuje, w jaki sposób można jeszcze bardziej zwiększyć **ochronę aktywów kosmicznych UE**, w szczególności poprzez dodatkowe usługi w zakresie obserwacji i śledzenia obiektów kosmicznych (SST), poprawę wyników systemu SST oraz pełnemu wykorzystaniu potencjału przemysłu UE.
- Począwszy od 2022 r. Komisja będzie promować podejście „**uwzględniania podwójnego zastosowania już w fazie projektowania**” w odniesieniu do infrastruktury kosmicznej UE w celu oferowania nowych odpornych usług odpowiadających potrzebom rządów. W tym kontekście Komisja zachęca współstawodawców do szybkiego przyjęcia wniosku dotyczącego rozporządzenia ustanawiającego Unijny program na rzecz bezpiecznej łączności na lata 2022–2027.
- Komisja zintensyfikuje działania na rzecz zmniejszenia strategicznych zależności technologicznych i zwiększenia odporności łańcuchów dostaw związanych z infrastrukturą kosmiczną, w szczególności poprzez unijne instrumenty finansowania oraz obserwatorium technologii krytycznych.
- Komisja w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi ustanowi odpowiednie zarządzanie infrastrukturą kosmiczną UE w oparciu o model PRS Galileo. Oceni ona wykonalność opracowania i wdrożenia bardziej odpornej i bezpiecznej usługi Copernicus do celów rządowych³⁵, uwzględniając w miarę możliwości wymogi związane z obronnością.
- Do końca 2022 r. Komisja i Wysoki Przedstawiciel zbadają możliwość uruchomienia mechanizmów solidarności, wzajemnej pomocy i reagowania kryzysowego w przypadku ataków pochodzących z przestrzeni kosmicznej lub zagrożeń dla aktywów kosmicznych.

7. Zwiększanie odporności Europy

Europa musi zwiększyć swoją odporność, aby zapobiegać przyszłym wstrząsom, chronić się przed nimi i je wytrzymać. Ze względu na nieodłączne powiązania z krajową polityką bezpieczeństwa i obronności odpowiedzialność za przeciwdziałanie tym zagrożeniom spoczywa przede wszystkim na państwach członkowskich. Tymczasem niektóre aspekty podatności są

³⁵ Usługa podobna do PRS Copernicus.

wspólne dla wszystkich państw członkowskich, a niektóre zagrożenia mają charakter transgraniczny, jak np. ataki na sieci transgraniczne lub infrastrukturę transgraniczną, a także zmiana klimatu.

Podejście stosowane przez UE ma na celu płynne powiązanie wymiaru zewnętrznego i wewnętrznego. Łączy ono krajowe i ogólnounijne aspekty cywilne i wojskowe w celu wspierania konkretnych rozwiązań, ułatwiając jednocześnie zwiększenie odporności i zapewnienie ciągłej skuteczności operacyjnej.

7.1. Przeciwdziałanie zagrożeniom hybrydowym

W 2020 r. w **strategii UE w zakresie unii bezpieczeństwa**³⁶ uznano zagrożenia hybrydowe za jeden z obszarów priorytetowych, którym należy się zająć w celu zwiększenia bezpieczeństwa UE. W strategii określono podstawy odnowionego podejścia do tych stale ewoluujących zagrożeń, obejmującego pełne spektrum działań – od wczesnego wykrywania, analizy i kształtowania świadomości, budowania odporności i zapobiegania, po reagowanie kryzysowe i zarządzanie skutkami.

Wykaz działań³⁷ **związanych ze zwiększaniem odporności i przeciwdziałaniem zagrożeniom hybrydowym obejmuje ponad dwieście narzędzi i środków na poziomie UE**, z których zdecydowana większość znajduje się pod kierownictwem Komisji lub jest przez nią wspierana. Wnioski Komisji w różnych dziedzinach, w tym akt o usługach cyfrowych³⁸, wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie odporności podmiotów krytycznych³⁹ oraz zmieniony Unijny Mechanizm Ochrony Ludności⁴⁰, dodatkowo przyczynią się do zwiększenia liczby narzędzi służących przeciwdziałaniu zagrożeniom hybrydowym, którymi dysponuje UE.

Odporność jest jednym z głównych filarów przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym. We wspólnym dokumencie roboczym służb Komisji ze stycznia 2022 r.⁴¹ określono 53 **wyjściowe poziomy odporności**⁴² na szczeblu UE. Określenie tych poziomów, zapowiedziane w strategii w zakresie unii bezpieczeństwa, było pierwszym istotnym krokiem w kierunku śledzenia i obiektywnego pomiaru postępów w tym zakresie.

W tym kontekście służby Komisji, Europejska Służba Działań Zewnętrznych (ESDZ) i Sekretariat Generalny Rady przeprowadzą w listopadzie 2022 r. ćwiczenie „EU Integrated Resolve PACE”, między innymi w celu przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym, w tym ich wymiarowi dotyczącemu cyberbezpieczeństwa. Wysoki Przedstawiciel zajmie się ogólną organizacją tego ćwiczenia, w którym udział wezmą państwa członkowskie i agencje UE oraz które odbędzie się w formacie równoległym i skoordynowanym (PACE) z udziałem NATO.

³⁶ COM(2020) 605.

³⁷ SWD(2020) 152 final.

³⁸ COM(2020) 825 final.

³⁹ COM(2020) 829 final.

⁴⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/836 z dnia 20 maja 2021 r.

⁴¹ SWD(2022) 21 final.

⁴² Wskaźniki odniesienia dotyczące sytuacji, w których jest to punkt wyjścia, jak również przewidywany cel lub wskazanie wymogów minimalnych.

Komisja **dostosowała się również do szybko zmieniającego się charakteru zagrożeń**. Po kryzysie na granicy UE z Białorusią Komisja zaproponowała środki mające na celu rozwiązanie problemu **instrumentalizacji migracji**, w tym sporządzenie czarnej listy przewoźników zaangażowanych w przemyt lub handel ludźmi do UE⁴³.

Pandemia COVID-19 uwidoczniła potrzebę zintensyfikowania skoordynowanych działań na poziomie UE w obszarze reagowania na sytuacje kryzysowe w dziedzinie zdrowia. W czasach, gdy zdrowie publiczne może ucierpieć w wyniku zagrożeń chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych, europejski Urząd ds. Gotowości i Reagowania na Stany Zagrożenia Zdrowia (HERA) stanowi bardzo ważny instrument wzmocnienia gotowości i reagowania UE na poważne transgraniczne zagrożenia zdrowia, ponieważ umożliwia szybkie udostępnianie, pozyskiwanie i dystrybucję niezbędnych środków przeciwdziałania. Na podstawie doświadczeń zdobytych na wczesnych etapach pandemii kontynuowane będą prace nad zwiększeniem pomocy wojskowej dla władz cywilnych w tym zakresie.

Dalsze działania

- Do 2023 r. Komisja, we współpracy z Wysokim Przedstawicielem i państwami członkowskimi, oceni sektorowe wyjściowe poziomy odporności, **aby określić braki i potrzeby**, a także działania zmierzające do ich wyeliminowania.
- Po przyjęciu Strategicznego kompasu Komisja wniesie wkład do przyszłego unijnego zestawu narzędzi hybrydowych, zapewniając, aby państwa członkowskie posiadały pełen obraz istniejących instrumentów wewnętrznych i środków służących przeciwdziałaniu zagrożeniom hybrydowym mającym wpływ na UE i jej państwa członkowskie. Zostaną przy tym uwzględnione środki zawarte w wykazie z 2020 r. dotyczącym przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym oraz niedawne wnioski Komisji i Wysokiego Przedstawiciela w takich obszarach jak infrastruktura krytyczna i dezinformacja.
- Po przyjęciu Strategicznego kompasu Komisja rozważy wskazanie ekspertów w odpowiednich obszarach polityki, którzy mogliby zostać oddelegowani na żądanie jako członkowie zespołu szybkiego reagowania na zagrożenia hybrydowe, w synergii z proponowanymi zespołami szybkiego reagowania wspólnej jednostki ds. cyberprzestrzeni.
- Jednocześnie służby Komisji i ESDZ dokonają wspólnego przeglądu unijnego podręcznika taktycznego dotyczącego przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym.
- Do końca 2022 r. Komisja, we współpracy z Wysokim Przedstawicielem, określi kompleksową wizję dotyczącą jej mechanizmów szybkiego ostrzegania, a w szczególności możliwości uzyskania lepszego obrazu w zakresie orientacji sytuacyjnej, w koordynacji z innymi istniejącymi mechanizmami UE i w uzupełnieniu do nich. Wzmocni to zdolności Unii w zakresie monitorowania i wczesnego wykrywania zagrożeń hybrydowych, zapobiegania im i gotowości na nie, w tym odporności, oraz

⁴³ COM(2021) 753 final.

reagowania na te zagrożenia.

- Korzystając z posiadanej wiedzy fachowej i posiadanych instrumentów, Komisja wesprze wysiłki UE na rzecz budowania odporności w krajach partnerskich.

7.2. Zwiększenie cyberbezpieczeństwa i cyberobrony

Przeciwdziałanie zagrożeniom cyberbezpieczeństwa jest obecnie jednym z najbardziej złożonych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa i obronności, w szczególności biorąc pod uwagę rosnącą liczbę i wpływ tych zagrożeń oraz fakt, że stojące za nimi podmioty państwowe rozwinęły szczególnie zaawansowane zdolności.

UE musi chronić krytyczne sieci i systemy informatyczne oraz odgrywać wiodącą rolę w zapewnianiu, aby światowy internet był bezpieczny, stabilny i odporny, jak również wolny. Musimy zwiększyć cyberbezpieczeństwo i cyberobronę Europy, zacieśniając współpracę, skuteczniej inwestując w zaawansowane zdolności oraz ustanawiając odpowiednie przepisy, które umożliwią lepsze powiązanie wszystkich wymiarów cyberbezpieczeństwa. Wysiłki te powinny koncentrować się na **ochronie** obywateli, przedsiębiorstw i interesów UE, **wykrywaniu szkodliwych działań w cyberprzestrzeni i zniechęcaniu do ich podejmowania** oraz **obronie** przed cyberatakami, zwiększając w ten sposób bezpieczeństwo i stabilność na szczeblu międzynarodowym oraz wzmacniając potencjał UE w zakresie cyberprewencji.

Komisja i Wysoki Przedstawiciel określili już ambitne działania, które pomogą zrealizować te cele, w unijnej strategii UE w zakresie cyberbezpieczeństwa z grudnia 2020 r.⁴⁴ Wprowadzono szereg istotnych instrumentów mających na celu zwiększenie odporności UE, w szczególności **dyrektywę w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych na terytorium Unii**⁴⁵, **akt o cyberbezpieczeństwie**⁴⁶, **dyrektywę dotyczącą ataków na systemy informatyczne**⁴⁷, a także **unijny zestaw narzędzi dotyczący cyberbezpieczeństwa sieci 5G**⁴⁸, **zalecenie w sprawie planu działania dotyczącego skoordynowanego reagowania na incydenty i kryzysy cybernetyczne na dużą skalę**⁴⁹ oraz **unijne ramy polityki w zakresie cyberobrony [aktualizacje z 2018 r.]**⁵⁰. Komisja przyjęła również akt delegowany⁵¹ na podstawie dyrektywy w sprawie urządzeń radiowych⁵² określający

⁴⁴ JOIN(2020) 18 final.

⁴⁵ Dyrektywa (UE) 2016/1148 w sprawie bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych.

⁴⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/881 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie ENISA (Agencji Unii Europejskiej ds. Cyberbezpieczeństwa) oraz certyfikacji cyberbezpieczeństwa w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 526/2013.

⁴⁷ Dyrektywa 2013/40/UE (12/08/2013).

⁴⁸ COM(2020) 50 final.

⁴⁹ Zalecenie Komisji (UE) 2017/1584 z dnia 13 września 2017 r. w sprawie skoordynowanego reagowania na incydenty i kryzysy cybernetyczne na dużą skalę, C/2017/6100.

⁵⁰ 14413/18 (19/11/2018).

⁵¹ C(2021) 7672.

⁵² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/53/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich dotyczących udostępniania na rynku urządzeń radiowych.

wymogi prawne dotyczące zabezpieczeń w zakresie cyberbezpieczeństwa, które producenci będą musieli uwzględnić przy projektowaniu i produkcji urządzeń radiowych. Ponadto Komisja wydała zalecenie w sprawie utworzenia **wspólnej jednostki ds. cyberprzestrzeni**⁵³ i przedstawiła w grudniu 2020 r. wniosek dotyczący **zmiany dyrektywy w sprawie bezpieczeństwa sieci i informacji**⁵⁴, który jest obecnie rozpatrywany przez współprawodawców. Zgodnie z tymi założeniami Komisja przedstawi wkrótce wnioski mające na celu zwiększenie cyberbezpieczeństwa i bezpieczeństwa informacji instytucji, organów i agencji UE.

W ramach wieloletniego programu prac na lata 2021–2025 programu „Cyfrowa Europa” i instrumentu „Łącząc Europę” (CEF – sektor cyfrowy) przewidziano wsparcie wdrożenia bezpiecznej infrastruktury komunikacji kwantowej (Euro QCI). Wsparcie w ramach instrumentu „Łącząc Europę” obejmie również inną krytyczną infrastrukturę komunikacyjną, w tym niektóre sieci szkieletowe między państwami członkowskimi i między UE a państwami trzecimi, przy zachowaniu najwyższych standardów bezpieczeństwa.

Aby uzupełnić te instrumenty i jeszcze bardziej ograniczyć obszar podatności i narażenia na ryzyko, należy zwiększyć bezpieczeństwo i zapewnić większą normalizację produktów i usług związanych z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi (TIK). Dotyczy to w szczególności bezpieczeństwa krytycznego sprzętu i oprogramowania komputerowego. Komisja przygotowuje zatem nowe wnioski określające horyzontalne wymogi w zakresie bezpieczeństwa, które będą stanowić centralny element **aktu dotyczącego cyberodporności** zapowiedzianego w orędziu o stanie Unii⁵⁵. W tym kontekście można rozważyć wymiar obronny, w szczególności w odniesieniu do ewentualnego opracowania wspólnych lub hybrydowych norm cyberbezpieczeństwa.

Aby jeszcze bardziej zwiększyć zdolności technologiczne UE i unijnych podmiotów zajmujących się cyberobroną (głównie sił obronnych państw członkowskich), zacieśniona zostanie współpraca między odpowiednimi podmiotami dotycząca planowania inwestycji cywilnych i obronnych na rzecz rozwoju odpowiednich technologii, jak również ich wykorzystania. **Centrum Kompetencji Przemysłowych, Technologicznych i Badawczych w dziedzinie Cyberbezpieczeństwa oraz sieć ośrodków koordynacji**⁵⁶ przyjmą w 2022 r. swój strategiczny program dotyczący inwestycji w dziedzinie cyberbezpieczeństwa. Program ten może obejmować możliwe synergie między technologiami cywilnymi i obronnymi oraz potencjalne podwójne zastosowania, dążąc tym samym do osiągnięcia synergii z innymi programami UE, w tym programem „Horyzont Europa”, programem „Cyfrowa Europa” i EFO, w sposób skoordynowany i z zachowaniem odpowiednich zasad zarządzania.

⁵³ C(2021) 4520 final.

⁵⁴ COM(2020) 823 final.

⁵⁵ Orędzie o stanie Unii z 2021 r. – „Wzmocnić duszę naszej Unii” – 15 września 2021 r.

⁵⁶ PE/28/2021/INIT.

Komisja przeznaczyła już 38,6 mln EUR⁵⁷ na sześć projektów dotyczących cyberobrony. Wsparcie to obejmuje m.in. rozwój europejskiej platformy orientacji sytuacyjnej w odniesieniu do cyberprzestrzeni oraz projektu dotyczącego technologii, dzięki którym komunikacja będzie bezpieczna i odporna. EFO będzie nadal wspierał rozwijanie zdolności w obszarze cyberbezpieczeństwa na potrzeby obronności. W 2021 r. w ramach EFO ogłoszono dwa szczegółowe zaproszenia do składania wniosków, na które przeznaczono pulę środków finansowych w wysokości 33,5 mln EUR. Chociaż wszystkie projekty w zakresie zdolności obronnych mają wymiar cyberbezpieczeństwa, w nadchodzących latach cyberobrona pozostanie priorytetem EFO.

Aby lepiej przygotować się na ewentualne wystąpienie w Unii incydentów i kryzysów na dużą skalę, należy koniecznie wzmocnić koordynację w celu zapewnienia orientacji sytuacyjnej, szybkiego określenia potencjalnych potrzeb i zasobów w zakresie reagowania oraz wypracowania skutecznej komunikacji między odpowiednimi podmiotami na szczeblu państw członkowskich i UE, by złagodzić potencjalne skutki w Unii.

Aby zintensyfikować wysiłki w zakresie **wykrywania szkodliwych działań w cyberprzestrzeni oraz aby zwiększyć orientację sytuacyjną**, Komisja współpracuje z państwami członkowskimi w celu ustanowienia **transgranicznych platform wymiany danych wywiadowczych na temat zagrożeń cyberbezpieczeństwa (SOC UE)**, przyczyniając się jednocześnie do zwiększania zdolności centrów monitorowania bezpieczeństwa (SOC) na szczeblu krajowym w całej UE. Celem tych transgranicznych platform („SOC UE”) jest zapewnienie możliwości wymieniać się danymi dotyczącymi zagrożeń cyberbezpieczeństwa pochodzącymi z różnych źródeł, a także narzędziami i zdolnościami na dużą skalę i w zaufanym środowisku. Platformy te zostaną wyposażone w ultrabezpieczne narzędzia i infrastruktury nowej generacji. Powinno to umożliwić poprawę zbiorowych zdolności w zakresie wykrywania zagrożeń i terminowe przekazywanie organom oraz właściwym podmiotom stosownych ostrzeżeń. Działania w tym zakresie będą objęte wsparciem finansowym z programu „Cyfrowa Europa”, w szczególności w ramach wspólnego udzielania zamówień na tworzenie SOC UE i ich obsługę, uwzględniając zaawansowane narzędzia i infrastruktury, a także w ramach zaproszeń do składania wniosków o dotacje na wzmocnianie zdolności SOC w państwach członkowskich. Kolejnym etapem, którego wdrożenie warto byłoby rozważyć, jest propagowanie współpracy cywilno-wojskowej w tej dziedzinie na szczeblu krajowym wspólnie z państwami członkowskimi.

Skala współpracy między państwami członkowskimi w dziedzinie cyberbezpieczeństwa powinna zostać zwiększona, jeżeli chodzi o reagowanie na incydenty, m.in. w ramach potencjalnej współpracy między **cywilnymi zespołami reagowania a zespołami reagowania z sektora obrony**. Celem wspólnej jednostki ds. cyberprzestrzeni jest zrzeczenie przedstawicieli wszystkich odpowiednich środowisk zajmujących się cyberbezpieczeństwem (tj. środowisk dyplomatycznych i cywilnych, organów ścigania i przedstawicieli sektora obrony), aby zapewnić UE możliwość skoordynowanego reagowania na cyberincydenty na dużą skalę i szeroko zakrojone kryzysy, a także udzielania wsparcia w procesie przywracania stanu sprzed

⁵⁷ W ramach EDIDP.

wystąpienia tych ataków. Dzięki temu za pośrednictwem wspólnej jednostki ds. cyberprzestrzeni organy wojskowe mogłyby prowadzić uporządkowaną współpracę i koordynować działania z innymi środowiskami zajmującymi się cyberbezpieczeństwem.

Kluczowe znaczenie dla skutecznego budowania odporności na cyberataki, zwiększania zdolności w obszarze cyberbezpieczeństwa, wypracowywania wspólnego podejścia i budowania wspólnej zdolności reagowania ma również **rozwijanie umiejętności w dziedzinie cyberbezpieczeństwa** w ramach wspólnych szkoleń i ćwiczeń. Jeżeli państwa członkowskie zdecydują się na udział w takich wspólnych szkoleniach i ćwiczeniach, powinny rozważyć możliwość zacieśnienia współpracy cywilno-wojskowej w zakresie szkoleń i wspólnych ćwiczeń w dziedzinie cyberbezpieczeństwa w oparciu o programy kształcenia, szkolenia i ćwiczeń w dziedzinie cyberbezpieczeństwa opracowane przez Europejskie Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony i EDA.

Dalsze działania

- Do trzeciego kwartału 2022 r. Komisja przedstawi wniosek w sprawie **aktu dotyczącego cyberodporności**, którego celem będzie zwiększenie cyberbezpieczeństwa produktów i powiązanych z nimi usług na rynku wewnętrznym.
- Aby ustanowić nowe platformy „SOC UE” służące do wymiany danych wywiadowczych na temat zagrożeń cyberbezpieczeństwa i narzędzi w zakresie cyberbezpieczeństwa, do drugiego kwartału 2022 r. Komisja opublikuje zaproszenie do wyrażenia zainteresowania w celu wybrania podmiotów zapewniających hosting SOC UE, któremu to zaproszeniu towarzyszył będzie specjalny plan działania. Działania w tym zakresie powinny przygotować grunt pod zwiększanie zdolności strategicznej UE w zakresie wykrywania zagrożeń cyberbezpieczeństwa i wymieniania się informacjami na temat tych zagrożeń.
- Komisja będzie współpracowała z państwami członkowskimi na rzecz zwiększenia poziomu gotowości na cyberincydenty na dużą skalę poprzez ściślejsze koordynowanie działań, uwzględniając identyfikowanie potencjalnych potrzeb w zakresie zarządzania reagowaniem i zasobów niezbędnych do takiego zarządzania.
- W 2022 r. zaproponowany zostanie strategiczny program Centrum Kompetencji w dziedzinie Cyberbezpieczeństwa, który będzie dotyczył między innymi technologii podwójnego zastosowania i synergii między sektorami cywilnym a wojskowym, które należało będzie uzgodnić w skoordynowany sposób z odpowiednimi podmiotami.
- Komisja, działając we współpracy z Wysokim Przedstawicielem, będzie w dalszym ciągu wspierała państwa członkowskie w ustanawianiu wspólnej jednostki ds. cyberprzestrzeni, a w szczególności powiązanego z tą jednostką mechanizmu wzajemnej pomocy, i będzie sprzyjała współpracy cywilno-wojskowej w celu usprawnienia wymiany informacji i koordynacji działań między specjalistami w dziedzinie obronności i przedstawicielami innych środowisk (tj. środowisk cywilnych, środowisk związanych z organami ścigania i środowisk dyplomatycznych).
- Komisja zwróci się do europejskich organizacji normalizacyjnych o opracowanie norm zharmonizowanych na potrzeby przyjętego niedawno aktu delegowanego dotyczącego

cyberbezpieczeństwa i prywatności powiązanego z dyrektywą w sprawie urządzeń radiowych.

- Komisja będzie współpracowała z Wysokim Przedstawicielem na rzecz dalszego rozwijania polityki UE w zakresie cyberobrony, która ma zostać przedstawiona państwom członkowskim do końca 2022 r.
- Komisja zwraca się do państw członkowskich o rozważenie możliwości organizowania wspólnych szkoleń i ćwiczeń w dziedzinie cyberobrony, korzystając ze wsparcia istniejących ram szkoleń i ćwiczeń w sektorze cywilnym i w sektorze obrony.

7.3. Zwiększanie mobilności wojskowej

W kontekście wdrażania Planu działania na rzecz mobilności wojskowej UE podejmuje już istotne kroki na rzecz zwiększenia mobilności personelu wojskowego, materiałów wojskowych i sprzętu wojskowego na terytorium UE i poza jej granicami, przyczyniając się tym samym do poprawy naszej zdolności szybkiego reagowania kryzysowego lub szybkiego reagowania w ramach rutynowo przeprowadzanych czynności takich jak ćwiczenia. Mobilność wojskowa stanowi również projekt przewodni współpracy UE–NATO.

Mobilność wojskowa, na którą w **budżecie Unii na lata 2021–2027 przeznaczono 1,69 mld EUR**, aby wesprzeć infrastrukturę transportową podwójnego zastosowania, stanowi kluczowy element nowego instrumentu „Łącząc Europę”⁵⁸. W programie prac na lata 2021–2023 przewidziano roczny budżet specjalny w wysokości 330 mln EUR na realizację celów w tym obszarze, przy czym pierwsze zaproszenia do składania wniosków opublikowano we wrześniu 2021 r.

Mobilność wojskowa jest również tematem programu prac EFO na 2021 r. Opracowanie cyfrowego systemu zapewniającego możliwość bezpiecznego i szybkiego wymieniania się informacjami dotyczącymi mobilności wojskowej jest jednym z dwóch zagadnień będących przedmiotem zaproszenia do składania wniosków dotyczącego systemów wojskowych i logistycznych – orientacyjny budżet całego zaproszenia wynosi 50 mln EUR.

14 grudnia 2021 r. Komisja przedstawiła wniosek dotyczący zmiany rozporządzenia w sprawie transeuropejskiej sieci transportowej (TEN-T). Celem wniosku jest m.in. wzmocnienie norm w zakresie mobilności cywilnej i wojskowej i rozszerzenie map TEN-T, aby uwzględnić nowe trasy istotne z punktu widzenia mobilności wojskowej.

Komisja będzie kontynuowała swoje starania na rzecz zwiększania mobilności wojskowej w UE i poza jej granicami m.in. poprzez uwzględnianie problematyki mobilności wojskowej w odpowiednich wnioskach ustawodawczych i inicjatywach, w szczególności w dziedzinie transportu i procedur transgranicznych.

⁵⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1153 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające instrument „Łącząc Europę” i uchylające rozporządzenia (UE) nr 1316/2013 i (UE) nr 283/2014.

Dalsze działania

- Do końca 2022 r. Komisja – we współpracy z Wysokim Przedstawicielem – przedstawi propozycję aktualizacji wspólnego Planu działania na rzecz mobilności wojskowej, która może obejmować możliwe do zidentyfikowania potrzeby związane z procesem cyfryzacji sektora transportu, zapewnianiem cyberodporności infrastruktury transportowej i sztuczną inteligencją.

7.4. Stawianie czoła wyzwaniom związanym ze zmianą klimatu w dziedzinie obronności

Zjawiska zmiany klimatu i utraty różnorodności biologicznej stwarzają nowe zagrożenia dla bezpieczeństwa. Choć utrzymanie skuteczności operacyjnej pozostaje priorytetem, sektor obrony musi stawić czoła wyzwaniu związanemu z koniecznością dostosowania się do wpływu zmiany klimatu na bezpieczeństwo, uwzględniając konieczność podejmowania działań w bardziej ekstremalnych warunkach klimatycznych, a także musi wносить wkład w działania na rzecz łagodzenia zmiany klimatu przewidziane w politykach klimatycznych UE, w szczególności w Europejskim Zielonym Ładzie. Działania takie jak dążenie do poprawy efektywności energetycznej, zwiększanie – w miarę możliwości – stopnia wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i ograniczanie poziomu emisji w tym sektorze powinny stać się integralną częścią naszych wspólnych starań służących zapewnieniu neutralności klimatycznej do 2050 r., a także zagwarantowaniu ochrony różnorodności biologicznej i wzmocnieniu gospodarki o obiegu zamkniętym.

Systemy o obiegu zamkniętym mogą wiązać się z istotnymi korzyściami dla przemysłu obronnego i dla zamówień w obszarze obronności, sprzyjając zasobooszczędności, zwiększając otwartą strategiczną autonomię w odniesieniu do określonych surowców krytycznych oraz przedłużając i optymalizując okres zdatności do użytku wyposażenia obronnego⁵⁹. Możliwości usprawnienia projektowania wyposażenia obronnego pod kątem jego ostatecznego demontażu, pozyskiwania z niego podzespołów, jego naprawy, odtwarzania i regeneracji zostaną zidentyfikowane i będą wspierane. Dotyczy to również możliwości modernizacji wyposażenia obronnego w taki sposób, aby można było eksploatować je w warunkach działań charakteryzujących się coraz trudniejszymi warunkami środowiskowymi.

W tym kontekście Komisja jest zdeterminowana do wdrożenia wspólnego planu działania UE z 2020 r. w dziedzinie zmiany klimatu i obronności⁶⁰ – służby Komisji przedstawią pierwsze roczne sprawozdanie z postępu prac nad wdrażaniem tego planu działania wspólnie z ESDZ i EDA w pierwszej połowie 2022 r. W programie prac EFO⁶¹ z 2021 r. zwrócono już uwagę na kwestie związane z zarządzaniem energią i efektywnością energetyczną. Na zorganizowanie

⁵⁹ [IF CEED \(europa.eu\) Sektor obrony o obiegu zamkniętym – Najnowsze informacje i spostrzeżenia – Cambridge Judge Business School.](https://ifceed.europa.eu/Sektor-obrony-o-obiegu-zamknietym-Najnowsze-informacje-i-spostrzezenia-Cambridge-Judge-Business-School)

⁶⁰ 12741/20.

⁶¹ Rozporządzenie w sprawie EFO stanowi, że „Fundusz przyczynia się do uwzględnienia działań w dziedzinie klimatu w politykach Unii i do osiągnięcia celu ogólnego zakładającego, że 30 % wydatków budżetowych Unii zostanie przeznaczonych na wspieranie celów klimatycznych”.

specjalnego zaproszenia do składania wniosków odnoszącego się do tych kwestii i służącego wsparciu badań i rozwoju w dziedzinie technologii i produktów obronnych przeznaczono 133 mln EUR. Ponieważ NATO, ONZ oraz Stany Zjednoczone i ich partnerzy również nasilają swoją aktywność w tym obszarze, UE zintensyfikuje dialog między sztabami w kwestiach dotyczących trójkąta klimat–bezpieczeństwo–obronność.

Dalsze działania

- W pierwszej połowie 2022 r. służby Komisji, ESDZ i EDA przedstawią pierwsze sprawozdanie z postępu prac nad wdrażaniem planu działania w dziedzinie zmiany klimatu i obronności.
- W 2022 r. Komisja oceni inicjatywy związane z problematyką klimatu/obronności realizowane w ramach istniejących instrumentów kierowanych przez Komisję (w tym EFO, „Horyzont Europa”, „Horyzont 2020”, instrument „Łącząc Europę” i LIFE), aby zwiększyć potencjalne synergie między tymi instrumentami.
- Do końca 2022 r. Komisja ustanowi ramy polityki w oparciu o związane z klimatem/obronnością aspekty instrumentów kierowanych przez Komisję, aby wnieść wkład w proces ograniczania zapotrzebowania na energię i zwiększania odporności energetycznej technologii krytycznych wykorzystywanych przez podmioty z cywilnego sektora bezpieczeństwa i siły zbrojne, a także opracuje konkretne odporne na zmianę klimatu rozwiązania w tym kontekście.
- W 2022 r. Komisja zbada możliwość zwiększenia wpływu dyrektyw energetycznych na infrastrukturę wojskową (np. biura, sztaby, koszary, szpitale, akademie wojskowe), uwzględniając warianty związane z zielonymi zamówieniami publicznymi w ramach Europejskiego Zielonego Ładu (tj. nowe działanie w obszarze efektywności energetycznej „fala renowacji”, a także wprowadzenie zmian w dyrektywie w sprawie efektywności energetycznej oraz w dyrektywie w sprawie charakterystyki energetycznej budynków).
- W 2022 r. Komisja i Wysoki Przedstawiciel zwiększą i zintensyfikują działania międzysztabowe w kwestiach dotyczących trójkąta klimat–bezpieczeństwo–obronność we współpracy z NATO, ONZ i odpowiednimi partnerami w ramach stosunków dwustronnych takimi jak Stany Zjednoczone i Kanada.

8. Wnioski

W bardziej złożonym, bardziej konkurencyjnym i silniej połączonym świecie, o który toczy się coraz bardziej zacięta walka, UE musi zintensyfikować działania mające na celu obronę jej strategicznych interesów i wartości. Strategiczny kompas UE na rzecz bezpieczeństwa i obrony, który ma zostać wkrótce przyjęty, wyznaczy ambitne cele w zakresie długoterminowego bezpieczeństwa i obronności Europy, do których realizacji niniejszy komunikat aktywnie się przyczynia.

Dlatego też Komisja zidentyfikowała następujące główne nowe obszary, na których należy się skupić, aby zwiększyć konkurencyjność europejskiego rynku obronnego:

- **zbadanie, w jaki sposób można dodatkowo stymulować inwestycje państw członkowskich w kluczowe zdolności strategiczne i krytyczne czynniki warunkujące potencjał sił** opracowywane lub zamawiane w ramach współpracy Unii Europejskiej;
- **dalsze zachęcanie do wspólnych zamówień na zdolności obronne rozwijane we współpracy w ramach UE**, w tym m.in. za pośrednictwem zwolnienia z VAT i potencjalnego zwiększenia premii w ramach EFO;
- **wzwanie państw członkowskich do dalszego dążenia do usprawnienia i ujednoczenia praktyk kontroli wywozu broni**, w szczególności w odniesieniu do zdolności obronnych rozwijanych w kontekście unijnych ram współpracy.

Komisja będzie również wdrażała już rozpoczęte inicjatywy pełniące funkcję kluczowych czynników warunkujących potencjał sił europejskiego sektora obronnego takie jak **EFO i inicjatywa na rzecz mobilności wojskowej**, a także inicjatywy o kluczowym znaczeniu dla wzmocnienia odporności Europy, w szczególności w dziedzinie przestrzeni kosmicznej, aby przeciwdziałać zagrożeniom hybrydowym, wzmacniać cyberbezpieczeństwo i przewycięzać wyzwania związane ze zmianą klimatu istotne z punktu widzenia obronności.

Komisja wyraża gotowość rozważenia podjęcia dalszych działań w tej dziedzinie, biorąc pod uwagę osiągnięte postępy i zmianę charakteru zagrożeń i wyzwań stojących przed Unią w przyszłości.